

9. Оподаткування та державна підтримка сільськогосподарських товаровиробників: регіональні пріоритети та євроінтеграційні процеси : монографія / Г.М. Давидов, Н.С. Шалімова, А.М. Лисенко, О.А. Магопєць ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Г.М. Давидова та д-ра екон. наук, проф. Н.С. Шалімової. Кропивницький : ФО-П Александрова М. В., 2017. 208 с.

10. Податковий кодекс України від 2.12.2010 р. № 2755-VI // [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

11. Оподаткування агробізнесу: останні новели / О. Навальнєв / Юридична газета online // [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/mitnepravo/opodatkovannya-agrobiznesu-ostanni-noveli.html>

УДК 342.922: 351.87

ДИБЕЦЬ Н.Ю.

НАУКОВА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «СУБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА»

У статті суб'єкта адміністративного судочинства розкрито як учасника судово-процесуальних відносин в межах проведення адміністративного провадження, що наділяється адміністративно-процесуальною правосуб'єктністю та у певних процесуальних форм реалізує адміністративно-процесуальний статус як суб'єкт адміністративно-процесуального права.

Ключові слова: адміністративне судочинство, адміністративно-процесуальне право, правосуддя, реформа, статус, суб'єкт, юрисдикція.

В статье субъект административного судопроизводства раскрыт как участник судебного-процессуальных отношений в рамках проведения административного производства, наделяемого административно-процессуальной правосубъектностью и в определенных процессуальных форм реализует административно-процессуальный статус как субъект административно-процессуального права.

Ключевые слова: административное судопроизводство, административно-процессуальное право, правосудие, реформа, статус, субъект, юрисдикция.

The article of the subject of administrative proceedings discloses as a participant in judicial procedural relations within the administrative proceedings, which is endowed with administrative procedural legal personality and in certain procedural forms implements the administrative procedural status as a subject of administrative procedural law.

Key words: administrative justice, administrative procedure law, justice, reform, status, subject, jurisdiction.

Актуальність теми. Теорія та практика адміністративного судочинства надають особливого значення важливому елементу структури адміністративно-процесуальних відносин – суб'єктам, які згідно із Законом мають статус учасників судового процесу. Відношення суб'єктів до розгляду судових справ в порядку адміністративного судочинства обумовлено досягненням правового результату, мети, яка передбачена правовою нормою. Отже правовий статус суб'єктів адміністративного судочинства залежить безпосередньо від його законодавчого визначення, але його реалізація пов'язана із активною чи пасивною формами виконання функцій сторін, та інших процесуальних учасників судового розгляду справ [1, с. 3].

Огляд останніх досліджень. Адміністративно-процесуальний статус суб'єктів адміністративного судочинства України системно аналізували у своїх наукових доробках такі вчені як О. Андруневчин, О. Анпілогов, О. Бачун, М. Гімон, І. Діткевич, О. Зубрицька, Н. Ільчишин, М. Копетюк, А. Крусян, О. Михайлов, К. Пуданс-Пушлебін, Т. Романюк, Р. Савчук, О. Сонюк, М. Тищенко, Л. Токмілова, І. Топорюк, Цвіркун та ін.

При цьому, новітня реформа адміністративного судочинства вимагає нового перегляду питань адміністративно-процесуального статусу суб'єктів.

Мета статті полягає в тому, щоб аналізуючи адміністративно-процесуальні норми та науково-теоретичні позиції вчених визначити наукову сутність поняття «суб'єкт адміністративного судочинства».

Виклад основних положень. Поняття «суб'єкт» розкривається у декількох значеннях як істота, здатна до пізнання навколишнього світу, об'єктивної дійсності й до цілеспрямованої діяльності; особа, група осіб, організація і т. ін., яким належить активна роль у певному процесі, акті; особа або організація як носій певних прав і обов'язків; людина як носій певних фізичних і психічних якостей; людина як об'єкт дослідження [2].

Поняття суб'єкта в лінгвістичній теорії є одним з найбільш дискусійних, оскільки мовні реалії, узагальнені цим терміном, відзначаються складністю і багатоаспектністю. Це спричинено, з одного боку, тим фактом, що мовні явища, узагальнені цією категорією, досить складні, а з іншого, – походженням та метанауковістю терміна «суб'єкт», який використовують із різним категорійним значенням у низці дисциплін гуманітарного знання. Так, наприклад, розрізняють граматичний (формальний) суб'єкт (відповідно – підмет) у стосунку до синтаксичної структури речення (плану вираження); семантичний суб'єкт (агенс) з огляду на змістові особливості речення (план змісту); комунікативний суб'єкт (тема висловлення, дане, топік); прагматичний суб'єкт (суб'єкт-мовець), психологічний суб'єкт (вихідне уявлення); логічний суб'єкт (частина речення, що відповідає суб'єкту судження). Отже, терміном «суб'єкт» позначають явища граматичні, формальні, змістові та функціональні [7, с. 115–122].

Суб'єктність є проявом особистості у різноманітних видах і формах власне людської активності, тобто суб'єкт є модусом існування особистості, опосередкованим потенціалом особистісної регуляції. Виникнення суб'єктності як психологічного феномену пов'язується з переходом людини від пристосувального до перетворювального способу життя, у зв'язку з чим суб'єкт постає продуктом культурно-історичного розвитку людини, котрий із групового суб'єкта виділився в індивідуальний під впливом атомізації суспільства й емансипації індивіда від групи, тобто став повноправним автономним суб'єктом активності [5; 3, с. 89–95].

Щодо поняття «суб'єкти громадянського суспільства», то ці суб'єкти не взаємодіють і не зазнають впливу з боку держави й інших політичних інституцій, а також, своєю чергою, не впливають на процеси у політичній сфері, а іноді не скеровують їх, не визначають дії держави тощо. Громадянське суспільство саме впливає і, відповідно, відчуває вплив держави та її інституцій [8, с. 240–245]. Головним суб'єктом громадянського суспільства є автономна особа: суб'єкт, що усвідомлює себе вільним членом суспільства згідно з розумінням свободи, прийнятими в цьому суспільстві; суб'єкт, вільний економічно, наділений економічними правами і свободами, у тому числі правом приватної власності («суб'єкт-власник»), і має право вибору форм та видів трудової діяльності, зокрема підприємницької; суб'єкт, вільний ідеологічно і політично, тобто має можливість бути членом політичної партії чи об'єднання, опозиційного щодо існуючої державної влади; має право брати чи не брати участь у виборі органів державної влади і місцевого самоврядування; суб'єкт, що усвідомлює свою відповідальність перед суспільством; суб'єкт, захищений законом від прямого втручання і свавільних обмежень з боку держави [10, с. 150–158].

Поняття «суб'єкт» В. В. Селіванов визначає досить високим узагальненням, що включає у себе різні рівні прояву активного, ініціативного, інтегративного, системного начала. Важливою характеристикою суб'єкта виступає його багаторівнева природа і множинність конкретних проявів. Повноцінний аналіз суб'єкта передбачає виділення таких взаємопов'язаних аспектів: 1) розгляд людини як суб'єкта різноманітних діяльностей; 2) розкриття суб'єкта як основи різноманітних форм здійснення ним психічної активності (процесів, властивостей, станів); 3) аналіз суб'єкта у якості учасника, ініціатора й організатора системи міжособистісних взаємодій з іншими людьми; 4) вивчення суб'єкта як джерела, важливої складової і перетворювача суспільних і соціальних відношень («соціальної ситуації розвитку») та ін. [9; 3, с. 89–95].

У загальнотеоретичному значенні суб'єкт адміністративного судочинства постає як юридична абстракція, що визначає правове положення особи у відносинах з приводу захисту її прав,

свобод та інтересів засобами адміністративного судочинства. У конкретно юридичному значенні суб'єкт адміністративного судочинства постає індивідуалізованою особою – носієм прав та обов'язків у адміністративних процесуальних відносинах з приводу відправлення правосуддя адміністративними судами [1, с. 10; 4, с. 127–131].

Адміністративне судочинство, як вказує Н. Ільчишин, характеризується широким колом різноманітних суб'єктів – учасників адміністративно-процесуальних відносин. Систему суб'єктів адміністративного судочинства можна об'єднати у три групи: суб'єкти здійснення адміністративного процесу (судочинства) – (лідируючі, провідні); суб'єкти, що мають особистий інтерес; суб'єкти, що сприяють досягненню мети адміністративного процесу. Сторонами у справі, як правило, виступають заявники (особи, що подали заяву) та відповідачі (особи, щодо яких пред'явлені претензії та щодо яких здійснюється розгляд справи) [4, с. 127–131].

Суб'єктом адміністративного судочинства О. В. Бачун визначає особу, що є носієм прав та обов'язків в адміністративних процесуальних відносинах з приводу відправлення правосуддя адміністративними судами і здатна їх у цих відносинах реалізувати". Особливості правового статусу суб'єктів приватного і публічного права в адміністративному судочинстві проявляються у диференціації складу елементів статусу [1, с. 11].

О. В. Бачун також визначив особливості правового статусу суб'єктів приватного та публічного права у адміністративному судочинстві, які проявляються у диференціації складу елементів статусу. Щодо особи (фізичної чи юридичної), яка відноситься до суб'єктів приватного права, склад елементів статусу, крім адміністративної процесуальної правосуб'єктності, має включати законні інтереси (або охоронювані законом інтереси, що доведено правовою позицією Конституційного Суду України). Стосовно суб'єктів публічного права, які беруть участь адміністративному судочинстві, їх правовий статус визначається обсягом і характером адміністративної процесуальної правосуб'єктності. Правовий статус інших учасників адміністративного судочинства складається з процесуальних прав та обов'язків. Юридичну (кримінальну) відповідальність недоцільно розглядати як окремий елемент процесуального статусу інших учасників судового адміністративного процесу, оскільки вона обумовлена діями процесуального характеру щодо конкретних суб'єктів за порушення відповідних правил у процесі відправлення правосуддя адміністративним судом [1, с. 6].

Глава 4 Кодексу адміністративного судочинства України має назву «Учасники судового процесу», у якій вказано, що учасниками справи є сторони, треті особи. У справах можуть також брати участь органи та особи, яким законом надано право звертатися до суду в інтересах інших осіб [6].

Беззаперечно, коло суб'єктів адміністративного судочинства не обмежується учасниками судового процесу. На наш погляд, до суб'єктів адміністративного судочинства належать: 1) суб'єкт владних повноважень, як відповідач або сторона адміністративної справи; 2) особа, чий права, свободи та законні інтереси потребують захисту в порядку адміністративного судочинства (позивач); 3) суддя адміністративного суду (колегія суддів); 4) заінтересовані особи адміністративної справи (треті особи); 5) представники; 6) інші учасники судового процесу, які умовно можна поділити на суб'єктів організації судового процесу (помічник судді, секретар судового засідання, судовий розпорядник) та додаткових суб'єктів судового процесу (свідок, експерт, спеціаліст, перекладач).

Загалом, суб'єкт адміністративного судочинства – це учасник судово-процесуальних відносин в межах проведення адміністративного провадження, що наділяється адміністративно-процесуальною правосуб'єктністю та у певних процесуальних форм реалізує адміністративно-процесуальний статус як суб'єкт адміністративно-процесуального права.

Список використаних джерел:

1. Бачун О. В. Правовий статус суб'єктів адміністративного судочинства: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. : спец. 12.00.07. К.: Ін-т. зак-ва ВРУ, 2010. 22 с.
2. Білодід І. К. Словник української мови в 11 тт. АН УРСР. Інститут мовознавства. Київ: Наукова думка, 1970–1980. Он-лайн версія. 2017. URL: <http://sum.in.ua>
3. Євдокимова Н. О. Теоретико-методологічні підходи до категоріального визначення поняття суб'єкта. Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Психологічні науки. 2014. Вип. 2.12. С. 89-95.
4. Ільчишин Н. В. Система суб'єктів адміністративного судочинства в Україні. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Сер. юридична. 2017. № 884. С. 127–131.

5. Карпинский К. В. Человек как субъект жизни. Гродно: ГрГУ, 2002. 279 с.
6. Кодекс адміністративного судочинства України. Відомості Верховної Ради України. 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446.
7. Кульбабська О. Поняття "суб'єкт" у науковій лінгвістичній парадигмі. Науковий вісник Чернівецького національного університету. Слов'янська філологія. 2010. Вип. 496-497. С. 115-122.
8. Машков А. Д. Теорія держави і права: підручник. Київ: ВД «Дакор», 2016. 492 с.
9. Селиванов В. В. Свойства субъекта и его жизненный цикл. Психология индивидуально-го и группового субъекта. 2002. С. 310-328.
10. Скаун О. Ф. Теорія права і держави: підруч. Вид. 4-те, допов. і перероб. Київ: Алерта, 2014. 524 с.

УДК 342.9: 343.226

ДРУЗЕНКО А.В.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПРИМУС ЯК МЕТОД ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ ЩОДО ПРОТИДІЇ ГЕНДЕРНО-ОБУМОВЛЕНОМУ НАСИЛЬСТВУ

У статті визначено адміністративний примус як метод діяльності Національної поліції щодо протидії гендерно-обумовленому насильству як владний, законодавчо-встановлений метод превентивного, примусового та юрисдикційного впливу органів поліції на суб'єкта вчинення гендерно-обумовленого насильства у формі поліцейських (превентивних або примусових) заходів або юрисдикційної діяльності, що застосовується з метою попередження наслідків гендерно-обумовленого насильства, припинення гендерно-обумовленого насильства та притягнення винного суб'єкта до юридичної відповідальності.

Ключові слова: адміністративна діяльність, адміністративно-юрисдикційна діяльність, гендерна рівність, гендерно-обумовлене насильство, насильство за ознакою статі, поліція, превентивні заходи.

В статье определено административное принуждение как метод деятельности Национальной полиции по противодействию гендерно-обусловленному насилию как властный, законодательно установленный метод превентивного, принудительного и юрисдикционного влияния органов полиции на субъекта совершения гендерно-обусловленного насилия в форме полицейских (превентивных или принудительных) мероприятий или юрисдикционной деятельности, применяется в целях предупреждения последствий гендерно-обусловленного насилия, прекращение гендерно-обусловленного насилия и привлечения виновного субъекта к юридической ответственности.

Ключевые слова: административная деятельность, административно-юрисдикционная деятельность, гендерное равенство, гендерно-обусловленное насилие, насилие по признаку пола, полиция, превентивные меры.

The article defines administrative coercion as a method of activity of the National Police to counteract gender-based violence as an authoritative, legally established method of preventive, coercive and jurisdictional influence of police bodies on the subject of gender-based violence in the form of police (preventive or coercive) measures or jurisdictional activities used to prevent the consequences of